

ईदृशीं चर्यां विना अनंतरं उपाधिकृतव्यवधानशून्यं आत्मानं प्रत्यंचं निर्लिङ्गं अनुमानाद्यगम्यं अचलं व्यापकं शुद्धं असंगं सर्वद्वैतविवर्जितं सजातीयविजातीयस्वगतभेदशून्यं हंतुं गतुं हंतेर्गत्यर्थत्वमत्र ज्ञेयं ज्ञातुमित्यर्थः कोऽर्हति न कोपीत्यर्थः ॥ ३५ ॥ तस्माद्ब्राह्मणस्यापि क्षत्रियादेरीदृक्कुर्यावतः कर्मणि षष्ठी क्षत्रियमपि ब्रह्मस्य प्रकाशेन आवसति अधिरूढं भवति येन सोऽप्यात्मनो ब्रह्म भावं पश्यतीति सार्धं श्लोको वाक्यं पाठांतरं सुगमं ॥ ३६ ॥ आत्मा ज्ञाने दोषमाह यदिति अन्यथा आत्मत्वेन भासमानाद्देहादेर्विपरीतं संतं अन्यथा कर्त्रादिरूपं शेषं स्पष्टं ॥ ३७ ॥ आत्मतत्त्वप्रतिपत्त्युपायमाह अश्रांत इति अश्रांतः श्रमहीनः यतः अनादात्ता आदानशून्यः निष्परिग्रह इत्यर्थः अतएव संमतः शिष्टानां निरुपद्रवश्च स्वयं भवति तथा शिष्टोऽपि शिष्टवन्न स्यात् शिष्टत्वं प्रकाशयेत् पाठांतरे अशिष्टवत्त्यथेष्टाचरणकृत् स्यात् किंतु शिष्ट एव वैदिकमर्यादापरिपालनपर एव स्यात् कविः क्रांतदर्शी ॥ ३८ ॥ मानुषे वित्ते च क्षुर्यास्त्रधनदारादिरूपे विषये अनाढ्याः दरिद्राः सर्वसंगत्यागिन इत्यर्थः दैवे वित्ते श्रोत्रयाज्ञे पारलौकिके धर्मादौ आढ्याः संपन्नाः तथा क्रतौ ईश्वरोपासनायां सकृत् कुर्वीतित्युपासनायामपि क्रतुशब्दप्रयोगदर्शनात् वैराग्यपूर्वक कर्मोपासनानुष्ठानपरानिर्भया भवन्तीत्यर्थः तनुं स्वरूपं ॥ ३९ ॥ सर्वक्रतुभ्यो ब्रह्म ज्ञानमेव श्रेष्ठमित्याह सर्वानिति स्विष्टं शोभनं इष्टं दिव्यस्य

कोऽनंतरं मात्मानं ब्राह्मणो हंतुमर्हति ॥ निर्लिङ्गमचलं शुद्धं सर्वद्वैतविवर्जितं ॥ ३५ ॥ तस्माद्द्विषत्रियस्यापि ब्रह्मावसति पश्यति ॥ ३६ ॥ योन्यथा संतमात्मानमन्यथा प्रतिपद्यते ॥ किं तेन न कृतं पापं चोरेणात्मापहारिणा ॥ ३७ ॥ अश्रांतः स्यादनादात्ता संमतो निरुपद्रवः ॥ शिष्टो न शिष्टवत्स स्याद्ब्राह्मणो ब्रह्मवित्कविः ॥ ३८ ॥ अनाढ्या मानुषे वित्ते आढ्या दैवे तथा क्रतौ ॥ ते दुर्धर्षा दुष्प्रकंप्यास्ता न्विद्याद्ब्रह्मणस्तनुं ॥ ३९ ॥ सर्वान्स्विष्टकृतो देवान्विद्याद्य इह कश्चन ॥ न स मानो ब्राह्मणस्य तस्मिन् प्रयतते स्वयं ॥ ४० ॥ यमप्रयतमानं तु मानयंति समानितः ॥ न मान्यमानो मन्येत न मान्यमभिसंज्वरेत् ॥ ४१ ॥ लोकः स्वभाववृत्तिर्हि निमेषोन्मेषवत्सदा ॥ विद्वांसो मानयंतीह इति मन्येत मानितः ॥ ४२ ॥ अधर्मनिपुणामूढालोके माया विशारदाः ॥ न मान्यमानयिष्यंति मान्यानामवमानिनः ॥ ४३ ॥ न वै मानं च मौनं च सहितौ वसतः सदा ॥ अयं हिलोको मानस्य असौ मौनस्य तद्विदुः ॥ ४४ ॥

नृपानादिकं ये यागेन प्रीताः संतो यजमानाय कुर्वन्ति ते स्विष्टकृतो देवाः तान्सर्वान्योश्च मेधांतस कलक्रतुकर्ता वेदसाक्षात्कुर्यात्सोऽपि ब्राह्मणस्य ब्रह्मविदः समानो न भवति तत्र हेतुः तस्मिन्निति यतः तस्मिन् स्विष्टे निमित्ते स्वयं प्रयतते यत्नवान् भवति अयं भावः स्विष्टं क्रियासाध्यत्वादनित्यफलं ब्रह्मतु स्वतः सिद्धमेवा भिव्यज्यत इति तज्ज्ञानफलभूतो मोक्षोऽपि स्वतः सिद्धत्वा न्नित्य इति न स्विष्टं ब्रह्म ज्ञानसममिति ॥ ४० ॥ यमिति यं अप्रयतमानं निरारंभं यादृशं मानयंति देवादयः स एव ब्रह्मात्मवित् मानितो भवति यंतु यज्ञादिकर्ता यमिति मानयंति स देवानां पशुरमानित एव तथा च श्रुतिः अथ योन्यां देवतामुपास्तेऽन्यो सावन्यो ह मस्मीति न स वेदयथा पशुरेव स देवानामिति उपास्ते यज्ञादिना तर्पयति ततो हेतोः आत्मानमन्यैर्मान्यमानमपि मान्यं न मन्येत नापि अभिसंज्वरेत् अवमाने सतीति शेषः नकारो भिन्नक्रमः ॥ ४१ ॥ लोकः स्वभावादेव मां मानयति न तु मयि मानयोग्यतास्तीति मत्वा दर्पेन प्रामुखादित्याह लोक इति ॥ ४२ ॥ येन मानयंति तेऽपि पशुवन्निर्विवेकत्वाद्दुपेक्ष्या एव न तु दंडनीया इत्याह अधर्मेति ॥ ४३ ॥ न वा इति मानं क्लीबत्वमार्थं मुनेः कर्ममौनं योगिचर्या मानार्थिनां परलोको दुःसंपादः परलोकार्थिनां मौनिनां च इह लोको दुःसंपाद इति भावः ॥ ४४ ॥